

Hoe brengt de Knobbelzwaan (*Cygnus olor*) zijn gonzend vleugelgeluid voort?

T. LEBRET.

Vliegende Knobbelzwanen zijn op grote afstand en zonder kijker steeds gemakkelijk te herkennen aan hun luid gonzende wiekslag. Men vindt dit kenmerk in praktisch ieder handboek en zakboekje over vogels vermeld, maar een poging tot verklaring heb ik tot heden nergens kunnen vinden. Toch leek het mij wel de moeite waard eens naar een verklaring te zoeken, omdat men toch eigenlijk zou verwachten, dat de nagenoeg even grote Wilde zwaan (*Cygnus cygnus*) en de maar weinig kleinere Kleine zwaan (*Cygnus bewickii*), een even luide wiekslag zouden hebben.

Toen de felle koude van 1963 mij enkele kadavers opleverde van Wilde zwanen en een van een Knobbelzwaan, heb ik getracht door vergelijking van de uitgespreide vleugels een of meer verschilpunten in de bouw te vinden, die het verschil in geluid zouden kunnen verklaren. Ik had al wel een vermoeden in welke richting ik moest zoeken, doordat er enkele analoge gevallen in de vogelwereld voorkomen.

Zo heeft het mannetje van de Kievit (*Vanellus vanellus*) een vleugelvorm, waarbij opvalt dat de laatste grote slagpennen veel langer zijn dan de eerste kleine slagpennen. De vleugel-„top” is hierdoor sterk verbreed. Tijdens een bepaald deel van het baltsvertoon, de zogenaamde zwoegvlucht, produceert het kievitmannetje een duidelijk „zwoegend” geluid, dat kan worden weergegeven als „doek-doek-doek”. Een tekening van een kievitsvleugel is te

vinden bij Rinkel (1940), die verdere bronnen opgeeft.

Voorts heeft het volwassen (overjarige) mannetje van de Zwarte zeeëend (*Oidemia nigra*) aan de punten van de grote slagpennen een sterke en plotseling beginnende versmalling van de binnenvlag. Een tekening hiervan is te vinden bij Witherby (1943). In de vlucht maken de overjarige mannetjes een fluitend wiekgeluid.

Op grond van het bovenstaande lette ik vooral op de vleugelvorm en de vorm van de slagpennen, zowel bij de Knobbelzwaan als bij de Wilde zwaan.

Ik had maar één rechtersvleugel van iedere soort. Het materiaal is dus gering, maar allerlei andere bezigheden weerhielden mij van het conserveren van meer wieken. Bovendien is het moeilijk om de vleugels

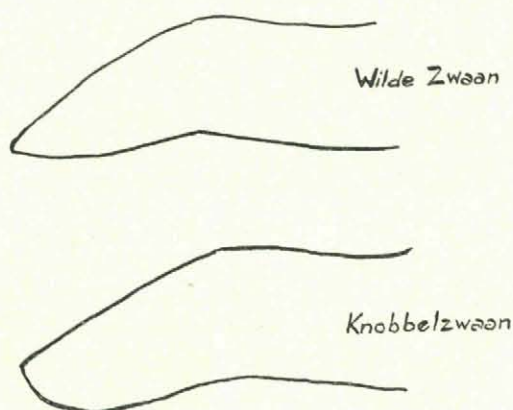

Fig. 1. Vleugeltop van Wilde zwaan en Knobbelzwaan.

z6 te laten drogen, dat ze in een zuiver vergelijkbare stand komen en niet de ene wijder uitstaat dan de andere. Tenslotte is het ook nodig, dat de vleugel in de stand komt, die bij de neergaande wiek-slag wordt aangenomen. Al deze onzuiverheden daargelaten, leken de vleugels toch wel duidelijk te verschillen doordat die van de Knobbelzwaan een bredere en meer afgeronde top had, terwijl hij bij de Wilde zwaan wat puntiger was. Op nevenstaand schetsje heb ik getracht dit verschil weer te geven (fig. 1).

Bij de beschouwing van de slagpennen leverde de vorm van de tweede en derde grote slagpen een duidelijk verschil, doordat die van de Knobbelzwaan een plotse-ling en sterk versmalde binnenvlag heb-ben. Bij de Wilde zwaan is deze versmal-ling gering en geleidelijk. In fig. 2 is ge-poogd dit verschil in slagpenvorm weer te geven.

Samenvattend geloof ik dat wij mogen

zeggen, dat zowel de meer afgeronde, bre-de top van de vleugel als de plotselinge en sterke versmalling van de binnenvlag bij de tweede en derde grote slagpen van de Knobbelzwaan verschilpunten leveren met de overeenkomstige delen van de Wilde zwaan. Deze karakteristieke punten zijn analoog met soortgelijke punten bij andere vogelsoorten die eveneens opvallen door een kenmerkend vleugelgeluid.

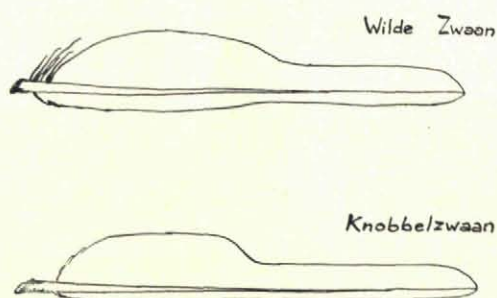

Fig. 2. *Vorm van de tweede en derde grote slagpen.*

Litteratuur:

- Rinkel, G. L., 1940: Waarnemingen over het gedrag van de Kievit (*Vanellus vanellus* (L.)) gedurende de broedtijd. *Ardea* 29, 108.
 Witherby, H. F., 1943: *The Handbook of British Birds*. London.

Twee internationale conferenties

M. F. MÖRZER BRUIJNS.

(R.I.V.O.N.)

Er zijn in oktober jl. twee internationale conferenties gehouden. Er zijn daar zoveel facetten ter sprake gekomen, die de leven-de natuur van Nederland raken, dat het de moeite waard is daarvan het een en ander te vertellen. De eerste conferentie was het 6e congres van de Internationale Unie van Wildbiologen. Deze werd ge-

houden te Bournemouth in Zuid-Engeland van 7-12 oktober. De tweede conferentie had plaats te St. Andrews in Schotland van 16-18 oktober. Dat was een bijeen-komst van vertegenwoordigers uit 17 Eu-ropeese landen ter bespreking van het be-houd en het beheer van watervogels. Ne-derland was op beide conferenties verte-